

Samen op weg naar een Duurzaam Medemblik

1. Inleiding

1.1 Klimaatverandering: een urgent probleem

De aarde warmt op. Door de uitstoot van grote hoeveelheden broeikasgassen steeg de gemiddelde temperatuur op aarde al met 1,1 graad Celsius. Met de klimaatverandering liggen we op ramkoers. In 2015 maakten 195 landen afspraken in Parijs dat de opwarming van de aarde ver onder de 2 graden moet blijven.

1.2 Klimaatverandering, merkbaar in Medemblik?

Ook in Nederland zien we de gevolgen van deze klimaatveranderingen. Warme, droge periodes worden afgewisseld met periodes waarin heel veel regenwater valt. Medemblik is een landelijke gemeente. Regenwater kan hierdoor in de meeste gevallen snel weggomen. Toch kent onze gemeente gebieden waar dit ook tot problemen leidt. Ondanks onze waterrijke polders kan langdurige hitte en droogte tot veel problemen leiden.

1.3 Wat ligt er aan regels vast?

De afspraken van Parijs 2015 zijn vastgelegd in het Internationale Klimaatverdrag. Nederland vertaalde dit in 2019 in het Nationaal Klimaatakkoord. Daarin staat dat de CO₂-uitstoot in 2030 met 49% moet zijn teruggebracht ten opzichte van 1990. In 2050 moet de CO₂-uitstoot teruggebracht zijn naar nul. Ook Europa kwam met klimaatbeleid. Europa zet zelfs in op een CO₂-reductie van 55% in 2030.

Het Klimaatbeleid heeft verstrekkende gevolgen voor onze gemeente én voor onze inwoners. Denkt u eens in dat we over 30 jaar geen aardgas meer gebruiken in al onze woningen. Of dat we alle energie die we gebruiken duurzaam opwekken. Dit is een enorme transitie. Hier gaan al onze inwoners de gevolgen van merken. Dat vraagt van ons, de gemeente, om duidelijk beleid én om adequate uitvoering.

1.4 Huidig beleid

Ons beleid ligt vast in een aantal documenten. In het programma Duurzaam Medemblik bijvoorbeeld. De raad stelde dit eind 2017 vast. Met een programma wilde de gemeente

het duurzaamheidsbeleid verbreden en versnellen. Daarvoor werd het programma opgebouwd uit vijf pijlers: elektriciteit, warmte, grondstoffen, water & groen en mobiliteit. Het programma bevat per pijler een duidelijke ambitie. Inmiddels werkte de gemeente een aantal pijlers nader uit. Het programma Duurzaam Medemblik actualiseren we op basis van deze nadere uitwerkingen.

1.5 Leeswijzer

In dit programma nemen we u mee in onze duurzame ambities. Deze rangschikken we per pijler. Ook leest u daarbij met welk beleid de gemeente de afgelopen vier jaren kwam. Dit programma bouwt daarmee voort op het beleid waarmee we de afgelopen vier jaar kwamen. Deze kaders vormen de basis voor de uitvoering waar we ons de komende jaren op richten. In het laatste gedeelte van dit programma leest u meer over onze werkwijze en de randvoorwaarden die nodig zijn om dit programma uit te voeren.

2. Onze pijlers

2.1 Pijler elektriciteit



Ambitie

De gemeente Medemblik wil in 2040 energie neutraal zijn.

Toelichting

De ambitie energieneutraal betekent dat in Medemblik de totale vraag naar energie even groot is als het aanbod aan duurzame energie.

Energie neutraal kunnen we realiseren via 3 sporen:

1. Inzetten op energiebesparing.
2. Duurzame alternatieven voor aardgas.
3. Duurzame opwek van energie.

Voor de eerste twee sporen verwijzen we u naar pijler Warmte.

Kader

In de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Noord (RES-NHN) besloot de regio Westfriesland om 0,7 TWh aan duurzame energieopwekking te realiseren in 2030. Op dit moment wekken we 0,2 TWh op. In de RES-NHN zijn zoekgebieden benoemd waar we duurzame energieopwekking een plek gaan geven. Op welke wijze we dit gaan doen is nog niet duidelijk. De zoekgebieden gaan we nog concreet maken. Wel is voor de gemeente Medemblik duidelijk dat we geen nieuwe windmolens erbij willen op ons grondgebied.

Activiteiten 2022 -2026

- We stimuleren zon op dak, zon op parkeerterreinen en zon langs infrastructuur.
- We stellen een Westfries beleidskader op voor duurzame energieopwekking op land. Deze kaders passen we aan, aan de lokale situatie.
- We ondersteunen initiatieven van Liander voor het versterken van het energiesysteem in onze gemeente.
- Samen met Rijksoverheid, provincie en medeoverheden zetten we in op het realiseren van 'Het Buitendijks plan Wieringerhoek'.
- We actualiseren de energiestrategie (RES 2.0).
- We verlenen vergunningen aan projecten voor duurzame energieopwekking die passen binnen het door de raad vastgestelde beleidskader.
- We wekken op onze gemeentelijke gebouwen zonne-energie op.

2.2 Pijler warmte



Ambitie

De gemeente Medemblik wil in 2050 aardgasvrij zijn.

Toelichting

De ambitie aardgasvrij betekent dat alle warmte die we nodig hebben voor het verwarmen van onze woningen of bedrijfsgebouwen, maken zonder gebruik te maken van aardgas. Ook aardgasvrij koken hoort hierbij. Aardgasvrij realiseren we door in te zetten op 2 sporen:

1. Inzetten op energiebesparing.

2. Duurzame alternatieven voor aardgas.

Kader

In 2020 kwam de gemeente Medemblik met de Transitievisie Warmte (TVW). De TVW is het koersdocument naar een aardgasvrije gemeente. De TVW benoemt zeven wijken waar we kansen zien om van het aardgas af te gaan. We noemen deze wijken kanswijken. In vier van de kanswijken gaan we uit van een elektrische oplossing als alternatief voor aardgas. In de andere drie lijkt een warmtenet de beste oplossing. We gaan hierbij uit van de laagst maatschappelijke kosten.

Samen met bewoners en ondernemers onderzoeken we deze kansen.

Ook inwoners en ondernemers die niet in een kanswijk wonen ondersteunen we met het nemen van energiebesparende maatregelen.

We houden alle ontwikkelingen op het gebied van duurzame warmte nauwlettend in de gaten.

Activiteiten 2022 -2026

- We informeren inwoners en ondernemers over de aankomende veranderingen op het gebied van duurzaam verwarmen.
- We stimuleren en ondersteunen inwoners en ondernemers bij het realiseren van energiebesparende maatregelen. Dit geldt ook voor inwoners met een smalle beurs.
- We stellen Wijkuitvoeringsplannen (WUP) op voor het aardgasvrij maken van kanswijken.
- Waar mogelijk maken we ons eigen vastgoed energie zuiniger.
- We actualiseren de Transitievisie Warmte.

2.3 Pijler Circulair



Ambitie

De gemeente Medemblik wil in 2050 circulair zijn.

Toelichting

Medemblik wil slim met grondstoffen en reststromen omgaan voor een gezonde en toekomstbestendige economie. Gezond voor mens en omgeving door schadelijke emissies te beperken. Toekomstbesteding door grondstoffen zoveel mogelijk in de (eigen) productieketen te behouden. Dat is nodig om grondstoffen voor hergebruik beschikbaar, bereikbaar en betaalbaar te houden. De leveringszekerheid komt vaker onder druk te staan zoals hout en andere bouwmaterialen. Daarnaast kunt u denken aan grondstoffen als kobalt en lithium die nodig zijn voor telefoons, accu's of elektrische auto's. Ketensamenwerking is daarom essentieel. Van opdrachtgever, producent tot eindgebruiker.

Kader

Het doel is dat Nederland in 2050 draait op een volledig circulaire economie. De aanpak staat beschreven in het uitvoeringsprogramma en de transitieagenda's van het Rijk. In het Pact van Westfriesland ligt vast dat we in 2040 energieneutraal willen zijn. Een circulaire economie is een belangrijk onderdeel daarvan. In het gemeentelijk Recycleplan ligt vast wat we doen in het stimuleren van inwoners om afval gescheiden aan te leveren.

Het stimuleren van de circulaire economie is gericht op ondernemers, gemeenten en (kennis)organisaties. Dat doen we samen met het samenwerkingsverband Circulair Westfriesland. In de Actieagenda Circulair Westfriesland 2021-2022 staat waar we samen op inzetten. Zo werken we aan samen kennis en ervaring opdoen, bouwen aan een circulair netwerk, verbinden van partijen en het gezamenlijk uitvoeren van projecten. Westfriesland richt zich nu vooral op sectoren waar de grootste impact kan worden bereikt.

Activiteiten 2022 -2026

- Stimuleren van afvalscheiding, reparatie en hergebruik bij inwoners.
- Kennis en ervaring opdoen met circulair inkopen en aanbesteden.
- Uitvoeren en actualiseren van de Actieagenda Circulair Westfriesland.
- Onderzoeken van mogelijkheden voor hergebruik van biograndstoffen, zoals bermgras.

2.4 Pijler Water en groen



Ambitie

In 2050 is ons gebied volledig klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. In 2030 is het verlies van biodiversiteit in onze gemeente omgebogen naar biodiversiteitsherstel.

Toelichting

Om ons gebied klimaatbestendig te maken zijn aanpassingen nodig in onze bestaande gebieden. Deze aanpassingen betreffen het verminderen van risico's op wateroverlast, hitte en droogte. Bij nieuwbouw hebben we de mogelijkheid om een nieuwe wijk meteen klimaatbestendig in te richten. Een belangrijke maatregel is het vergroenen van de omgeving. Een groene omgeving houdt water vast. Daarnaast heeft groen een gunstige invloed op het voorkomen van hittestress.

De natuur, het landschap en het milieu lijden onder een niet evenwichtig gebruik van onze leefomgeving. Het herstellen van dit evenwicht is belangrijk.

Kaders

De maatregelen die we nemen vanwege het veranderende klimaat noemen we klimaatadaptatie. Ons beleid hierover ligt vast in de Westfriese strategie voor klimaatadaptatie. In de beleidsnota biodiversiteit 2021 ligt vast hoe we de biodiversiteit in onze gemeente willen behouden en waar mogelijk versterken.

Activiteiten 2022 -2026

- We passen bestaande gebied aan en richten nieuwe gebieden meteen klimaatbestendig in.
- We lossen drie belangrijke knelpunten op voor wateroverlast in stedelijk gebied.
- We vergroten het inzicht in het risico op paalrot.
- We gaan versnipperde groengebieden waar mogelijk met elkaar verbinden.
- We voeren op daarvoor geschikte locaties ecologisch maai-beheer uit.

- We gebruiken geen chemische bestrijdingsmiddelen bij het groenbeheer.
- Jaarlijks breiden we indien mogelijk het aantal terreinen uit waarop we extensief beheer uitvoeren.
- We inventariseren oevers die we natuurvriendelijk kunnen inrichten.
- Bij het (her)inrichten van het openbaar groen kiezen we voor verschillende soorten bomen en planten. Dit vergroot de biodiversiteit.
- We organiseren een kennis- en brainstormsessie met stakeholders over een toekomstgericht groenbeleid. Dit beleid linken we met de andere pijlers.

2.5 Pijler Mobiliteit



Ambitie

In 2028 emissievrij openbaar vervoer in onze gemeente.

Vanaf 2030 worden alleen nog emissievrije nieuwe auto's verkocht.

Toelichting

Alternatieven voor fossiele brandstoffen zorgen voor minder CO₂-uitstoot en een schonere lucht in onze gemeente. Het Rijk bepaalde dat nieuwe auto's vanaf 2030 emissievrij zijn.

Het aantal elektrische voertuigen neemt nu al toe. Omdat elektrisch vervoer toeneemt is het belangrijk dat deze op voldoende plekken geladen kunnen

worden. Op dit moment hebben we ongeveer 70 openbare laadpalen in onze gemeente. Het aantal neemt de komende jaren alleen maar toe. Deze toename heeft ook effect op het elektriciteitsnetwerk in onze gemeente.

Activiteiten 2022 -2026

- We ondersteunen initiatieven voor het realiseren van deelauto's.
- We breiden openbare laadplekken voor elektrisch vervoer uit.
- Onze nieuwe bedrijfswagens zijn duurzaam. Elektrisch is daarbij het streven.
- In nieuwe woonwijken is 20% van de openbare parkeerplaatsen voorzien van een aansluiting voor laadpalen.
- We versterken lokale fietsverbindingen waar mogelijk.

3. Onze werkwijze

Om dit programma succesvol uit te voeren zijn een aantal randvoorwaarden nodig. In dit gedeelte van dit programma gaan we hier nader op in.

3.1 Integraal

De vijf pijlers vormen samen het programma Duurzaam Medemblik. Ze staan niet op zichzelf. In onze plannen integreren we de pijlers zo goed als mogelijk. Daarbij is maatwerk nodig. Van daaruit maken we keuzes. Zowel vanuit de inhoud, als vanuit beschikbare middelen. De duurzame leidraad inrichting openbare ruimte helpt hierbij.

Bijvoorbeeld bij het (her)inrichten van een woonwijk.

3.2 Verankerd in omgevingsvisie

De omgevingsvisie vormt straks de integrale langetermijnvisie van de gemeente voor de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie gaat in hoofdlijn in op de kwaliteit van de fysieke omgeving. Maar ook op voorgenomen ontwikkelingen, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het gemeentelijke grondgebied. Ook gaat de visie in op het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid: wat zijn de na te streven doelen en op welke manier worden die bereikt? Een belangrijke stap om te komen tot een duurzame en leefbare gemeente is dat de kaders zoals genoemd onder de vijf pijlers, verankerd zijn in de omgevingsvisie van onze gemeente. En, vandaar uit worden vertaald in een omgevingsplan.

3.3 Samen met onze inwoners en ondernemers

Een duurzame, leefbare gemeente bereiken we niet alleen. Daarbij hebben we onze inwoners en ondernemers hard nodig. Het betrekken van onze inwoners en ondernemers doen we op verschillende manieren, zoals:

- We informeren ze over onze plannen.
- We maken ze bewust wat ze zelf kunnen doen.
- We vragen ze naar hun mening.

De mening van inwoners en ondernemers nemen we als belangrijke inbreng mee in de uitvoering van onze plannen.

We gaan regelmatig in gesprek met de kernraden. Zij zijn voor ons een belangrijke gesprekspartner. We betrekken ze bij ons beleid, ook voordat we in gesprek gaan met inwoners.

Ook overleggen we minimaal twee keer per jaar met de klankbordgroep Duurzaam Medemblik. In deze klankbordgroep zitten twee inwoners, twee ondernemers en twee maatschappelijke organisaties. De klankbordgroep kan ons gevraagd en ongevraagd advies geven over ons beleid en of de uitvoering ervan.

Zo zetten we samen stappen naar een duurzame gemeente.

3.4 Regionaal waar het kan, lokaal waar het moet

Milieueffecten houden zich niet aan grenzen. We ontdekken steeds meer dat het streven naar een schoner en gezonder leefmilieu een gezamenlijke inspanning is. Grotere transities (onder meer op het gebied van warmte, elektriciteit en circulariteit) vragen om een grotere schaal van samenwerken.

In onze regio hebben de zeven Westfriese gemeenten de krachten gebundeld om de duurzame uitdagingen van deze tijd aan te pakken. Met elkaar stellen we beleid op, brengen betrokken partijen bij elkaar en beïnvloeden houding en gedrag van inwoners. Daardoor verschuift ook de rol van de individuele gemeenten.

Hierbij geldt voor ons het principe regionaal waar het kan, lokaal waar het moet. Uiteindelijk bepaalt onze gemeenteraad wat goed is voor de gemeente Medemblik.

3.5 De beschikbare middelen beperken onze mogelijkheden

Op dit moment voeren we het programma uit met minimale middelen die het Rijk hiervoor eerder beschikbaar stelde. Bij de uitvoering zoeken we zoveel mogelijk de samenwerking op in Westfriesland. Zo zetten we de middelen zo effectief mogelijk in. We kunnen pas echt versnellen en daadkracht organiseren wanneer het Rijk meer geld beschikbaar stelt of wanneer de raad hiervoor extra middelen beschikbaar stelt uit de reguliere begroting. De komende tijd richten we ons op:

- We voerden een capaciteitsonderzoek uit. De uitkomsten hiervan laten zien welke middelen nodig zijn om deze wettelijke taken naar behoren uit te voeren.
- Dit onderzoek werken de Westfriese gemeenten nader uit in een visie hoe de taken georganiseerd kunnen worden. We zien daarbij mogelijkheden om een aantal taken regionaal te beleggen. Ook weer vanuit het principe regionaal waar het kan, lokaal waar het moet.
- Om onze gemeente leefbaar en duurzaam te houden zijn ook investeringen nodig. Bijvoorbeeld in de fysieke leefomgeving om deze aan te passen aan klimaatverandering. Ook daarvoor hebben we middelen nodig.
- Tenslotte zijn ook investeringen nodig om ons (maatschappelijk) vastgoed te verduurzamen, zodat ook deze gebouwen in 2050 afgesloten zijn van aardgas.

3.6 Duurzame gemeentelijke organisatie

Waar mogelijk verduurzamen we onze eigen bedrijfsvoering verder. Daarmee willen we het goede voorbeeld geven. Aan onze medewerkers, maar ook aan onze inwoners en ondernemers. Samen met onze medewerkers gaan we op zoek naar duurzame oplossingen. Zo werken we ook in het gemeentehuis samen aan een duurzame gemeente.

3.7 Uitvoeringsagenda, proces en financiën

De concrete uitwerking van dit programma maakt jaarlijks onderdeel uit van de Programmabegroting van de gemeente Medemblik. Het uitvoeringsprogramma Energieneutraal Westfriesland vormt hiervoor een basis. Daarnaast adviseerde de klankbordgroep Duurzaam Medemblik over concrete activiteiten waarmee we aan de slag kunnen, zie de bijlage. Met de tussentijdse rapportages en de jaarrekening controleert de gemeenteraad op de voortgang.

3.8 Onze samenwerkingspartners

Onze samenwerkingspartners zijn onder andere: Duurzaam Bouwloket, Duurzaam Ondernemend Westfriesland, Duurzaam Ondernemersloket, Circulair Westfriesland, ECW, GreenPort Noord-Holland Noord, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, HVC, Liander, LTO-Noord, MRaE, Omgevingdienst Noord-Holland

Noord, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord,
Programmamanagement RES-NHN
Provincie Noord-Holland, PWN, Regiogemeenten,
Servicepunt Duurzame Energie,
Woningbouwcorporaties en Zonnecoöperatie
Westfriesland.

Bijlage

Op 13 september 2021 overlegden we met de Klankbordgroep over het Programma Duurzaam Medemblik. Hieronder vindt u activiteiten die de klankbordgroep Duurzaam Medemblik ons meegaf om uit te voeren in de periode 2022-2026.

- Minder, minder, minder. Als we met wat minder tevreden kunnen zijn dan levert dat veel op. Veel minder energiegebruik en minder afval.
- Feiten: bereken wat het oplevert om te isoleren en wat kost het dan vervolgens nog om de laatste stap te zetten om je woning helemaal aardgasvrij te maken.
- Betaalbaarheid: op welke manier kun je inwoners financieel over de streep trekken. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van een warmtefonds, een woning gebonden financiering, etc.
- Lokaal eigendom: hoe zorg je ervoor dat het streven van 50% lokaal eigendom ook echt gerealiseerd wordt, hoe doe je dat collectief. Nu kost het bij echt grote projecten teveel geld om voor inwoners in te stappen of om projecten van de grond te krijgen.
- Inzetten op verminderen van elektriciteits- en warmtegebruik. Daarover ook veel communiceren met inwoners en bedrijven.
- Werken aan energieopslag.
- Strategische aanpak met Liander maken, om knelpunten op het energienet op te lossen.
- Er zijn veel asbest daken. Zet in op dak eraf, zon erop inclusief energieopslag. Faciliteer hier als gemeente in.
- Subsidies voor inwoners en bedrijven voor energieopslag.
- Werk maken van 2e hands en hergebruik producten als het 'nieuwe normaal'.
- Groene daken stimuleren met subsidies. En isoleren financieren.
- Subsidie voor duurzaam wonen ook mogelijk maken als mensen maar één maatregel willen of kunnen nemen.
- Duurzaam Bouwloket is niet zichtbaar in de gemeente. Ze moeten meer publiceren, laten zien dat ze er voor inwoners zijn. Eigenlijk wekelijks een bericht op de gemeentepagina. Kan meteen in combinatie met het inzetten op verminderen energieverbruik.
- Elke wijk een openbare laadpaal, ook oplaadpunten voor fietsen.
- Kleine windturbines op bedrijventerreinen mogelijk maken.

- Agrarische sector zien als oplossing voor CO2 opvang/afvang, niet de sector zien als een probleem.
- Stimuleren natuur inclusieve agrarische bedrijven.
- Het is een overzichtelijk programma. Verspreid dit onder inwoners. Hiermee is duidelijk waar de gemeente op inzet.

Per pijler nog de volgende suggesties voor concrete activiteiten:

Elektriciteit

- Openbare verlichting toepassen met LED-verlichting.
- Gemeentelijke gebouwen volleggen met zonnepanelen.
- De BTW-aftrek bij investeren in zonnepanelen, behouden.
- Bewoners helpen te verduurzamen (bijvoorbeeld door een witgoedregeling).
- Zorgen dat er meer groene energie opgewekt gaat worden binnen gemeente

Warmte

- Alle bedrijven en of verenigingen die aan de gemeente gerelateerd zijn, verduurzamen. Maak deze ook energieneutraal.
- Bedrijven verduurzamen.
- Eerste wijken omzetten naar alternatieve energie.
- Per wijk aangeven wanneer en welke warmtebronnen beschikbaar zijn om op over te stappen.

Grondstoffen

- Meer gescheiden inzamelen van afval in wijken. HVC is te ver weg.
- Per gemeente meerdere ondergrondse containers voor o.a. blik/metaal. Net als glas.
- Gescheiden afval openbaar (zoals Schiphol).
- Innoveren op gebied van afvalverwerken.

Water en groen

- Daken vergroenen. Dit collectief aanbieden voor inwoners en ondernemers.
- Meer groen in de tuinen. Reductie van belasting bij bepaald percentage groen.
- Meer bloemenweides, minder openbaar groen.
- Wisselteelt landbouw stimuleren.
- Jeugd betrekken bij het groenonderhoud.
- Terugkerend thema op scholen (planten en zaaien).

Mobiliteit

- Meer laadpalen, verspreid door wijken
- Faciliteren van deelauto's.